

NHÀ BÁO TRONG THỜI ĐẠI SỐ Chữ vẫn cần hồn, tin vẫn phải thật

Cầm trên tay và ngắm cuốn sổ phóng viên đã sờn mép, ký ức về những ngày tác nghiệp giữa mưa gió, bụi đường, cái thời “thủ công” là duy nhất gọi lại bao cảm xúc xưa và ngắm ngời về tương lai. Hôm nay, thay vì sổ tay và máy ảnh cơ, người làm báo bước vào trận địa thông tin với điện thoại thông minh, laptop, mic cài áo không dây và hàng chục công cụ hỗ trợ khác. Bối cảnh thay đổi. Công nghệ thay đổi. Nhưng sứ mệnh và tinh thần nghề báo vẫn vẹn nguyên: đưa thông tin chính xác, kịp thời, nhân văn, vì lợi ích cộng đồng và tiến bộ xã hội.

Các nhà báo tác nghiệp tại Trung tâm báo chí Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng tại Hà Nội.

Viết thời AI

Một thế kỷ kể từ khi báo chí cách mạng Việt Nam ra đời, người viết hôm nay đang sống và làm nghề trong một biến dữ liệu số, nơi trí tuệ nhân tạo (AI) có thể dựng tin, tạo ảnh, gọi ý đề tài, thậm chí mô phỏng cả văn phong. Nhưng chính trong dòng xoáy công nghệ đó, vai trò của nhà báo - người kể chuyện có trách nhiệm lại càng trở nên quan trọng và không thể thay thế.

Có dịp hàn huyên với các nhà báo cao tuổi, họ bước vào nghề từ khi đất nước còn khói lửa chiến tranh, mỗi thấy nghề báo, nghiệp vụ báo chí, lao động báo chí đã đi một quãng đường rất dài. Nếu như trước đây, một chuyến đi thực tế của nhà báo có khi kéo dài cả tuần, hàng chục trang ghi chép tay và chụp hết cuộn phim mới cho ra một bài báo, thì nay chỉ cần vài cú click chuột, người viết có thể tiếp cận dữ liệu, hình ảnh, âm thanh một cách tức thì. Những công cụ như CMS, phần mềm phân tích xu hướng, trợ lý AI gọi

ý đề tài, thậm chí cả tiêu đề bài báo... trở thành người trợ thủ không thể thiếu của nhà báo hiện đại làm việc trong môi trường báo chí số. Tuy nhiên, thuận tiện không có nghĩa là dễ dàng. Khi tốc độ trở thành áp lực, thì độ tin cậy trở thành thử thách. Người viết báo hôm nay không thể chỉ đứng lại ở việc có thông tin, mà phải biết chọn lọc, xác minh, xử lý và kể lại bằng tư duy số. Một tiêu đề cuốn hút trên nền tảng mạng xã hội, một đoạn mô tả tối ưu hóa trên Google hay một video clip dẫn dắt trên kênh truyền thông số, tất cả đều đòi hỏi người viết phải linh hoạt, hiểu nền tảng và am tường hành vi của độc giả.

Nhiều nhà báo trẻ từng nói với tôi, bây giờ AI viết bài nhanh hơn nhà báo. Soi vào thực tiễn thì thấy rằng, nó đúng, nhưng chưa đủ. AI có thể tạo văn bản, nhưng chưa thể tạo ra tác phẩm. Viết tin, bài trong bối cảnh công nghệ số không chỉ là chuyển tải thông tin, mà còn phải là kể chuyện với chiều sâu. Văn cần cấu trúc tin chặt chẽ, dẫn chứng cụ thể, logic rõ ràng, người

viết hôm nay cần thêm khả năng dựng kịch bản video, tạo infographics, dẫn dắt câu chuyện bằng hình ảnh và cảm xúc. Nhà báo cũng không thể bỏ qua vai trò của thuật toán và tối ưu hóa nội dung bằng viết SEO hay viết keyword, hashtag. Lý do cơ bản là: một bài viết tốt mà không xuất hiện trên công cụ tìm kiếm thì coi như “lạc lối”. Viết để đọc giả đọc, nhưng trước tiên phải viết để đọc giả thấy; đây chính là cách làm báo, cách báo chí đến với bạn đọc rất khác của thời AI so với trước đây.

Giữ lửa nghề viết giữa dòng thông tin “lạnh”

Trong một xã hội mà chỉ cần vài thao tác là có thể “lên sóng”, người viết chuyên nghiệp lại càng phải giữ vững nguyên tắc và đạo đức báo chí: không chạy theo câu view, không thỏa hiệp với tin giả. Mỗi con chữ đăng lên đều phải đi qua bộ lọc đạo đức và chuẩn mực nghề nghiệp. Trong bối cảnh AI có thể sáng tác bìa đặt nhưng thật hợp lý, thì nhà báo cần

hơn bao giờ hết một trái tim biết rung động, một khối óc biết phân biện và một đôi tai biết lắng nghe đời sống để tác phẩm báo chí vẫn còn hồn, chạm đến mỹ cảm của công chúng. Chuyển đổi số là xu thế tất yếu. Trí tuệ nhân tạo là công cụ hỗ trợ đắc lực. Nhưng chỉ có những nhà báo biết sống cùng thời đại, không mất đi bản sắc nghề nghiệp mới có thể tồn tại, giữ được giá trị bút danh và được xã hội ghi nhận, tôn vinh là người làm báo cách mạng.

Gần đây, chúng tôi được tham gia rất nhiều lớp tập huấn về ứng dụng trí tuệ nhân tạo trong tác nghiệp và sáng tạo tác phẩm báo chí do Trung tâm Bồi dưỡng nghiệp vụ báo chí, Hội Nhà báo Việt Nam tổ chức. Mặc dù là những chuyên gia hàng đầu về AI trong mọi hoạt động báo chí, nhưng các giảng viên đều có chung một quan điểm: khi công nghệ trở thành cánh tay nối dài, thì chính nhà báo là người giữ linh hồn cho ngôn ngữ báo chí. Chúng ta không chấp lại sự phát triển, nhưng cần tỉnh táo để không bị cuốn theo nó.

Một tin hay là một tin đúng, một bài hay là một bài viết thật. Và một người viết giỏi là người không ngừng học, không ngừng nghi ngờ bản thân để luôn chính xác hơn, sâu sắc hơn. Tự hào bề dày lịch sử 100 năm báo chí cách mạng Việt Nam, những người làm báo hôm nay đang viết tiếp bằng bàn phím số, nhưng bằng trái tim không bao giờ số hóa, để mỗi tác phẩm báo chí không đơn thuần chỉ cung cấp thông tin mà còn truyền đi cảm xúc đẹp, tình nhân văn cao cả cùng dựng xây con người mới, văn hóa mới, xây dựng đất nước ta tươi đẹp và mạnh giàu.

KHÁC DUÂN

Vượt qua định kiến để đến với nghề báo

Vượt qua định kiến, tự học và chinh phục nghề báo bằng tất cả tình yêu và sự tận hiến, nhà báo Phạm Hương, nguyên Phó Trưởng phòng Chuyên đề và Phim tài liệu, Báo Thái Bình là một trong những phóng viên đạt nhiều giải thưởng báo chí. Nhân dịp kỷ niệm 100 năm ngày Báo chí Cách mạng Việt Nam (21/6/1925 - 21/6/2025), tôi đã có cuộc trò chuyện với chị về hành trình đặc biệt ấy.

Phóng viên: Xuất phát điểm của chị là giáo viên, lại từng làm công tác xã hội điều gì khiến chị quyết định rẽ sang nghề báo?

Nhà báo Phạm Hương: Từ khi còn là học sinh, tôi đã mê đọc sách, báo, nghe đài, xem truyền hình. Tôi thường xuyên viết nhật ký, ghi lại những suy nghĩ, cảm xúc của mình về cuộc sống, về gia đình, bạn bè, thầy cô. Khi đó, tôi mơ ước lớn lên sẽ trở thành một nhà văn. Nhưng khi học cấp 3, cha tôi định hướng: “Con gái nên học sư phạm”. Vậy là tôi nghe lời cha, học sư phạm và trở thành cô giáo. Năm 1999, sau khi lập gia đình, để phù hợp với hoàn cảnh, tôi chuyển sang làm chuyên viên truyền thông của ngành dân số, gia đình và trẻ em. Công việc ấy cho tôi cơ hội đi cơ sở, gặp gỡ nhiều người, tiếp cận nhiều vấn đề xã hội nhạy cảm, từ trẻ em bị tai nạn, phụ nữ bị bạo hành... Những con số thống kê đau lòng thôi thúc tôi phải phản ánh. Tôi tập viết tin, bài nhỏ gửi cho Đài PTTH Thái Bình (nay là Báo Thái Bình). Năm 2008, nhà báo Xuân Tiển, nguyên Trưởng phòng Văn hóa, Thể thao, gợi ý tôi nên chuyển về Đài PTTH Thái Bình để có môi trường chuyên nghiệp. Tôi chính thức bước chân vào nghề báo khi đã 35 tuổi.

Phóng viên: Không học báo chí, lại bắt đầu ở tuổi không còn trẻ, chị gặp những khó khăn gì trong những ngày đầu vào nghề?

Nhà báo Phạm Hương: Khó khăn rất nhiều, đặc biệt là định kiến từ chính đồng nghiệp khi biết tôi không được đào tạo bài bản về báo chí. Thời gian đầu, tôi làm chuyên viên Phòng Nghiệp vụ rồi Phòng Thư ký biên tập. Đây là khoảng lặng lớn trong sự nghiệp nhưng cũng là thời gian quý giá để tôi học hỏi, làm quen với nghề báo. Sau gần 2 năm vừa tự học vừa tham gia tập huấn, tôi được chuyển về Phòng Chuyên đề, chuyên mục làm phóng viên. Được đi, được viết là

niềm hạnh phúc lớn nhất, nhưng cũng là giai đoạn khó khăn, cực nhọc nhất. Tôi phải học cách viết lời bình cho truyền hình, học dựng hình, dựng âm thanh, từng ký xảo để tác phẩm đạt chất lượng. Đồng nghiệp thấy tôi chăm chỉ, muốn học hỏi nên cũng chỉ bảo tận tình, từng dập hình, câu hình, ngược trực, trái trực... Đó là những bài học vô giá.

Phóng viên: Với 17 năm làm nghề, chị là một trong những phóng viên đạt nhiều giải thưởng báo chí, cảm xúc của chị mỗi lần nhận được giải cao như thế nào?

Nhà báo Phạm Hương: Năm 2012, lần đầu tiên tôi gửi 3 tác phẩm dự Giải báo chí toàn quốc về dân số, thật bất ngờ là có 2 giải nhì và ba. Lúc lên nhận giải thì đã rất xúc động, vì đề tài bất bình đẳng giới, quyền trẻ em gai mà tôi trần trụi được ban tổ chức đánh giá cao. Mỗi lần đạt giải là một lần cảm xúc khó tả. Năm 2024, khi đạt giải nhất Giải báo chí toàn quốc về giáo dục, tôi rất vui và tự hào. Nhưng điều khiến tôi xúc động nhất chính là những câu chuyện, những nhân vật mà chúng tôi phản ánh đã được cộng đồng ghi nhận và lan tỏa. Sau mỗi giải thưởng, tôi luôn biết ơn những nhân vật đã

chia sẻ câu chuyện, ý chí, nghị lực vươn lên - chính họ đã giúp tôi được “thơm lây”, rèn luyện và trưởng thành hơn.

Phóng viên: Theo chị, điều gì làm nên thành công của một tác phẩm báo chí?

Nhà báo Phạm Hương: Đối với tôi, tác phẩm báo chí, nhất là báo nói, báo hình, thành công không phải nhờ đầu ấn cá nhân mà là sức mạnh tập thể. Tất cả các tác phẩm đạt giải đều là thành quả của một ê-kíp đoàn kết, tận tâm, yêu nghề. Qua đây, tôi muốn gửi lời cảm ơn đến lãnh đạo đã tạo điều kiện, chỉ đạo sát sao; cảm ơn đồng nghiệp đã cùng trần trổ, dành tâm huyết, trí tuệ để làm nên những tác phẩm có sức lan tỏa.

Phóng viên: Chị từng gắn bó với báo hình, năm 2020 được phân công phụ trách phát thanh chuyên đề và phát thanh trực tiếp. Khi đó chị có bị hụt hẫng?

Nhà báo Phạm Hương: Mỗi loại hình báo chí đều có sức hấp dẫn riêng. Phát thanh, nhất là phát thanh trực tiếp, trong dòng chảy chuyển đổi số đòi hỏi cách làm mới, cách truyền tải mới. Điều đó vừa là áp lực vừa là cơ hội để những người làm báo, từ kỹ thuật viên, dẫn chương trình, đạo diễn, kịch

bản, nỗ lực vươn lên. Phát thanh hiện đại mang hơi thở của cuộc sống, nhận được nhiều phản hồi tích cực từ thính giả, giúp tin tức luôn kịp thời, đa chiều. Các chương trình phát thanh, phát thanh trực tiếp của Đài PTTH Thái Bình (nay là Báo Thái Bình), đã đạt nhiều giải cao, minh chứng cho sự đổi mới, bắt kịp xu thế báo chí hiện đại.

Phóng viên: Nhìn lại hành trình làm báo của mình, điều gì chị trân trọng nhất?

Nhà báo Phạm Hương: Tôi không được đào tạo bài bản về báo chí nhưng tôi hạnh phúc vì được làm nghề báo, được sống với đam mê, học hỏi không ngừng và biết ơn đồng nghiệp đã đồng hành cùng tôi. Báo chí đã cho tôi không chỉ danh hiệu nhà báo hay giải thưởng mà còn là môi trường rèn luyện bản lĩnh, khả năng lắng nghe và sự thấu cảm giữa con người với con người.

Phóng viên: Nếu gửi lời nhắn nhủ đến các bạn trẻ làm báo hôm nay, chị muốn chia sẻ điều gì?

Nhà báo Phạm Hương: Nghề báo không phải ánh hào quang mà là sự dấn thân. Đó là bản lĩnh, đạo đức nghề nghiệp và sự lắng nghe. Nếu không yêu nghề

Nhà báo Phạm Hương phỏng vấn cựu thanh niên xung phong để thực hiện tác phẩm “Những cô gái mở đường ngày ấy” (tác phẩm đạt giải C, Giải báo chí quốc gia năm 2013).

THÀNH TÍCH NỔI BẬT CỦA NHÀ BÁO PHẠM HƯƠNG

- Giải C và giải khuyến khích Giải báo chí toàn quốc;
- Giải C và giải khuyến khích Giải báo chí quốc gia;
- Huy chương vàng, bạc Liên hoan Truyền hình toàn quốc;
- Huy chương bạc, đồng Liên hoan Phát thanh toàn quốc;
- Giải nhất Giải báo chí toàn quốc về giáo dục;
- Nhiều bằng khen của Chủ tịch UBND tỉnh Thái Bình.

BÙI MINH

Sự phát triển không ngừng của công nghệ, chuyển đổi số đã tạo ra những thay đổi mạnh mẽ trong cuộc sống của con người, trong đó có người khuyết tật (NKT). Nhờ đó, NKT trên địa bàn tỉnh đã từng bước vượt qua rào cản, tự ti, có thêm điều kiện học tập, cơ hội việc làm, tham gia các hoạt động xã hội một cách thuận tiện và đầy đủ hơn.

Cơ hội cho người khuyết tật

Bị khuyết tật vận động bẩm sinh, sức khỏe yếu nên 20 năm qua, chị Phạm Thị Hồng Thái, phường Lê Hồng Phong (thành phố Thái Bình) luôn gắn bó với nghề bán trang sức tại nhà. Năm bắt xu thế phát triển của thương mại điện tử, đầu năm 2025, chị đã nhanh chóng tiếp cận các nền tảng bán hàng như tiktok và shopee. Việc kinh doanh trực tuyến không chỉ giúp chị tiếp cận khách hàng dễ dàng hơn mà còn phù hợp với tình trạng sức khỏe, giúp chị chủ động trong công việc.

Để thành công trong môi trường số, chị Thái luôn chủ động cập nhật kiến thức mới. Chỉ vài tin hiểu về các khóa học dành cho phụ nữ khuyết tật kinh doanh online, tham gia các lớp tập huấn của Hội NKT tỉnh và không ngừng tự học hỏi. Chị cũng đặc biệt quan tâm đến việc cập nhật thông tin về chính sách, pháp luật, quy định kinh doanh trực tuyến. Nhờ sự đầu tư vào kiến thức và khả năng thích nghi nhanh chóng, lượng khách hàng của chị Thái ngày càng tăng, đời sống, thương hiệu cũng được mở rộng. Chị Thái chia sẻ: Để thu hút khách hàng khi bán hàng online, tôi luôn chú trọng chụp ảnh sản phẩm thật đẹp, rõ nét dưới ánh sáng tốt, thể hiện đúng vẻ đẹp của từng món đồ. Tôi cũng học cách chỉnh sửa ảnh có bản để sản phẩm trông bắt mắt hơn, đồng thời học cách trò chuyện với khách hàng gần gũi và khéo léo trong các buổi livestream, tạo sự kết nối tốt. Ngoài ra, tôi nghiên cứu thị trường để đưa ra mức giá hợp lý, công

Chuyển đổi số - cơ hội phát triển của người khuyết tật

khai các chính sách đối trả, bảo hành để tạo niềm tin cho khách hàng.

Cũng giống như chị Thái, ông Bùi Văn Hào, thôn An Lạc 2, xã An Vinh (Quỳnh Phụ) đã gạt bỏ được những thành công bước đầu khi chuyển hướng sang kinh doanh online. Trước đây, cuộc sống mưu sinh của ông Hào đầy vất vả. Ông thường xuyên phải đi chuyển trên khắp các con đường để bán hàng. Sau khi được tập huấn bán hàng trực tuyến, ông Hào đã tìm tòi, học hỏi và quyết định kết hợp bán hàng truyền thống và bán hàng online từ tháng 2/2025. Ông Hào chia sẻ: Bị khuyết tật vận động nên việc đi lại, bán hàng của tôi gặp nhiều khó khăn, vất vả, nhất là những ngày mưa gió. Từ khi kết hợp bán hàng trực tuyến, tôi đỡ vất vả hơn mà thu nhập cũng cao hơn. Từ mức chỉ vốn vốn 500.000 - 700.000 đồng/tháng khi bán hàng truyền thống, nay tôi đã có mức thu nhập đạt gần 3 triệu đồng/tháng nhờ kết hợp bán hàng trực tuyến. Các mặt

hàng tôi kinh doanh chủ yếu là những sản phẩm phục vụ sinh hoạt cá nhân thiết yếu như dầu gội đầu, sữa rửa mặt, nước rửa bát... Việc bán hàng online đã giúp tôi tự chủ về thời gian làm việc, loại bỏ các rào cản về cơ sở hạ tầng, giao thông, tiếp cận lượng khách hàng nhiều hơn và tự tin, độc lập hơn trong cuộc sống. Ngoài ra tôi cũng có thể kết nối với những người cùng cảnh ngộ, chia sẻ kinh nghiệm, hỗ trợ lẫn nhau trong công việc.

Với sự cố gắng không ngừng, tháng 4/2025, ông Hào vinh dự được vinh danh “ngôi sao bán hàng” trong dự án giúp NKT bán hàng online do Hội Bảo trợ NKT và trẻ mồ côi Việt Nam triển khai thực hiện.

Nỗ lực giúp người khuyết tật thực hiện chuyển đổi số

Bà Phạm Tú Anh, Phó Chủ tịch Hội NKT tỉnh cho biết: Làm việc để khẳng định bản thân, hòa nhập xã hội là nguyện vọng của hầu hết NKT còn khả

năng lao động. Và chuyển đổi số là giải pháp hiệu quả, đúng đắn, giúp NKT hiện thực hóa được những mong muốn chính đáng đó. Chuyển đổi số không chỉ mở ra cánh cửa để NKT có công việc phù hợp mà còn giúp họ vượt qua nhiều rào cản vật lý và xã hội, tự tin vươn lên trong cuộc sống.

Để giúp NKT thực hiện chuyển đổi số, những năm qua, Hội NKT tỉnh đã tổ chức nhiều chương trình, hội nghị, hội thảo, tọa đàm nhằm chia sẻ những thông tin, kiến thức liên quan đến lĩnh vực chuyển đổi số cho cán bộ, hội viên NKT. Chủ động phối hợp với các ngành, đơn vị liên quan hỗ trợ, hướng dẫn NKT tiếp cận mọi lĩnh vực thông qua các ứng dụng công nghệ. Từ năm 2021 đến nay, Hội NKT tỉnh tổ chức gần 20 chương trình, hội nghị tập huấn cho khoảng hơn 400 lượt cán bộ, hội viên về chuyển đổi số. Hiện có khoảng hơn 150 cán bộ, hội viên áp dụng chuyển đổi số vào công tác quản lý và sản xuất, kinh doanh.

Có thể khẳng định, nhờ chuyển đổi số, NKT có thể tự mình tham gia các dịch vụ công và các tiện ích kỹ thuật số, giáo dục, mua sắm online, tìm kiếm việc làm online, kinh doanh tại nhà một cách dễ dàng, tạo nguồn thu nhập ổn định. Tuy nhiên, với một bộ phận NKT, việc tiếp cận chuyển đổi số còn nhiều khó khăn, hạn chế. Một số NKT không có điều kiện để tiếp cận internet và các thiết bị công nghệ số cần thiết, chưa đủ kiến thức và kỹ năng để sử dụng công nghệ số hiệu quả, dẫn đến việc khó tiếp cận thông tin và dịch vụ. Ngoài ra, NKT có thể gặp khó khăn trong việc chi trả chi phí cho các thiết bị công nghệ số và dịch vụ trực tuyến; chưa sẵn sàng hoặc tự tin trong việc sử dụng công nghệ số.

Bà Phạm Tú Anh, Phó Chủ tịch Hội NKT tỉnh cho biết thêm: Để khắc phục khó khăn, hạn chế trong chuyển đổi số của NKT, Hội NKT tỉnh tiếp tục tuyên truyền và cung cấp các thông tin về lợi ích và cơ

hội mà chuyển đổi số mang lại cho NKT. Phối hợp với một số đơn vị liên quan tổ chức hội nghị, hội thảo, tập huấn về chuyển đổi số cho NKT, bảo đảm an toàn trên không gian mạng cho NKT. Từng bước xây dựng và phát triển những nhóm NKT có kiến thức và kỹ năng về công nghệ để họ có thể trở thành những người hỗ trợ, hướng dẫn lại cho các hội viên khác, tạo thành mạng lưới hỗ trợ lẫn nhau. Ngoài ra, Hội cũng kêu gọi sự hỗ trợ từ các tổ chức, doanh

nh nghiệp, mạnh thường quân để trang bị máy tính, điện thoại thông minh và các thiết bị hỗ trợ chuyển biệt (như phần mềm đọc màn hình cho người khiếm thị, thiết bị hỗ trợ nghe cho người khiếm thính) cho NKT có hoàn cảnh khó khăn. Bên cạnh những nỗ lực từ phía Hội NKT tỉnh và cộng đồng, bản thân NKT cần phát huy tinh thần chủ động, sẵn sàng tham gia chuyển đổi số, không ngừng tìm hiểu và học hỏi, nâng cao kỹ năng về công nghệ để tự tin hơn trong cuộc sống, từng bước hòa nhập cộng đồng.

THU HOÀI

Việc bán hàng online giúp chị Phạm Thị Hồng Thái tăng thêm thu nhập, cải thiện đời sống.